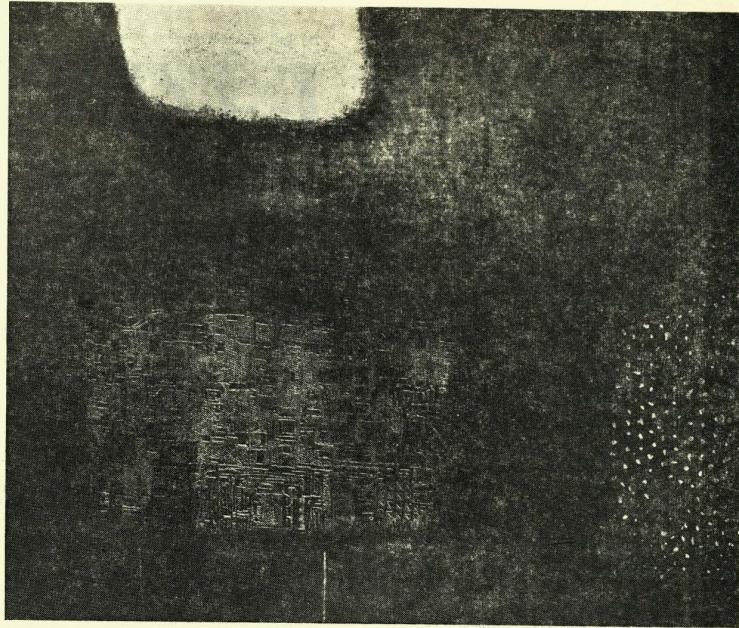

Stranci koji su dolazili da premeravaju okolinu Varoši postavljajući neko čudno kamenje sa još čudnijim znakovima nisu čitavog leta mogli razabrati gde su se obreli. Ali i pored toga oni su uporno postavljali znakove, gledali na durbine i nepotrebno mahali rukama da su mnogi Varošani mislili kako su to besposlari i ljudi iz sveta. Međutim, oni mudri znali su da se tu podiže ili neko utvrđenje za muničiju ili se trasira železnička pruga. Merili su po stranama, a za pomoćnike su obično uzimali iz Varoši besposličare ili sirotinju sve dok nije neki Jafet napao i silovao ženu glavnog merača dok je čekala muža. Kasnije se pričalo da joj nije mogao ni nauđiti i da je to ona preuvreljala, jer se prepostavljalo da je Jafet bez one stvari, ili ako je već ima, da je nikakva i da joj time ništa nije mogao učiniti. Dva dana kasnije njeno muž ubila je sunčanica, dvadeset metara od mesta gde ju je Jafet napao. Udarila mu je krv i na nos i na grlo a neki su pričali da mu je i žena pre dva dana, dvadeset metara od mesta gde je umro njeno muž, isto kvarnila, pa se ne zna odkako i kako. Pričali su da je Jafet mogao nečim tvrdlim, a pričalo se i to da i nju možda nije sunčanica udarila pa joj se od straha učinilo da je i Jafet silovao i da je krv tamari iz nosa. (Jafet je, međutim, pričao da bi on i sestru samo kad bi ga pozvala). Bio je siguran da je ostala u drugom stanju i da se to on osvetio njenom mužu što mu je zakidao dnevnici i što mu je dva puta ospovao oca za koga su Varošani verovali da „nije valjao čak ni za ospovati.“ Strana su zakopali, a žena mu je prvi vozom otputovala i vratila se šest meseci kasnije sa njezinim bratom, otkopala ga prenešla u limeni sanduk i odvezla. Tada se pronašla priča da će se udati za Jafeta, da ga traži, da je pričala, ali sve su to bile pustе priče, jer Jafet je bio bolestan od neke nepoznate bolesti, vrlo opake i čudne.

No, čitava ta priča nas zanima zbog toga što su kod stranca pronašli neke zapise o Varoši, nevo vrlo smešne priče kojih bi se stideo svaki Hercegovac, toliko smešne da su izgledale kao izmišljene i fantastične, a u stvari su opet bile tako istinete i odnosile se ugravirano na tajloge naše Varoši. Tačnije, to mu je ukrao Jafet i tajloge čuvao sve dok se nije razboleo i usnio da ga je bolest saslužila zbog toga što je nesrećni merač čitao svoj život posvetio tom ispisivanju i beleženju priča. Te priče iako bismo hteli ne bismo mogli ispričati zbog načina kojim je on pisao i često gresio, naročito u pisanju pojedinih reči, mada je ispisivao čitko, gotovo stampanim slovima. „Ta Žena je udovica“, pisao je žena velikim slovom, a udovica je potpuno promisla u značenju, jer po svoj prilici i po sadržaju te priče udovica bi bilo nešto kao kurva. I u tom gresenju bilo je nešto čudno i izuzetno. Čitavih nekoliko rečenica ispisivao bi kako treba, a onda odjednom pogresi i ono što je možda malo pre napisao sasvim pravilno.

„Ja sam svaku jutro rano ljubiti njenom čelo želeo da produbim u nju pravu ženu dostojnu moje imena moja muškost koja je nasledena od mog otac, rodom Poljak i moja majka rodom Austrija, grafica Voren, zaljubljena u dvoje čoveka, jedan moj otac a drugo ja, njen sin, baš do njena smrti 1911. godine na našu imanje kada je umrla ili bila ubijena, to se nije moglo tačno utvrditi i zbog toga što nije bilo tragova kojih više ima po licu moje udovice koja sam žaljivo ovde, baš u Hercegovinu u ovaj Varoš, od ljubljenje u kakvo se ona ne može razumeti jer pitala me jednom zašta ljubiti ženu, žena je za spavati u krevetu a ne za ljubiti na taj način kak vi to grofe činite. Ja to ne budem nikad učila i to za mene jest slabo, vi grofe budete više spavati jeste više budete voljeni i ja vas onda učitam za moj muž, ali ako vi mišlite da život samu ljubiti moje lice, moji trbuhi, moje noge, vi grofe idite dodavala u vašu zemlju, u vašu zemlju i onda nadite neku bolju udovicu i onda je jako ljubite koliko hoćete, ja možem naci u našu Varoš čoveka koji ćemo zadovoljiti priznajem da neće biti tako gospodin, ni tako otmetne pokrete imati, ni tako pevati ume kao ti, ali ja grofe ne volim da me ljubite po trbuhi, a ako i volim, volim samo malo a ne čitave sate i sata kako to vi činite, čitave noći, aki bi tako radići uvek, vi bi grofe potpuno umreti ljubeci, a meni to nije ništa a kada pokusate nešto više to radite isuviše gospodski, otmeno, brzo, i ja takao nevoljni, niti budjem ikome voletela spavati na taku način, jest, ne ljutite se, vi ste grof i ja vas puno cennim, vi imate uvek najlepše mašne, vi imate zlatan prsten, usponjena neka isuviše pomjerjava od mene, neka prava danima iz ovak veliki svet, to oni vole, ali ja ne mogu više ovako nastaviti, svakog put isto, evo već mesec dana, vi ste jedno veče od ljubili dugo zaspali, klonili ste grofe, i iz usta vam je tekla neka pena i slivala se na moj trbuhi, eto zbor taj način ja više neću da me isto stane ljubiti tako dugo, ja budem odredila vrlo malo i ovo primite kada da se prostopimo jer ja našla sam našeg čoveka, tačnije imala sam ga sve vreme pored vas, vratila vam vas poklon, vaš zlatni lančić i ne budem se nikad ljutiti na vas, jer vi ste čovek iz svetskih, naučnih, aki ikada promenite vaš način voljenje budem dosla za vama gde bude, makar kraj sveta, kraj države, zato grofe budete pozvali vaša žena i ona bude dosla iz svet i vi budeš ljubili po trbuhi, da se razumem...“

te je jedan deo zapisa pokojnog merača, ili tačnije Josifa, kako je bilo njegov pravo ime, što ga je brižljivo i čitko ispisivao svakog predevcera punih šest godina koje je proveo u ovoj Varoši, doista sačuo u letnjim meseциma, jer im je glavna direkcija verovatno bila u Trebinju ili nekom drugom gradu ta udovica prema Josifovom pisanju jednog je jutra otišla u crkvu negde ispred zore, sa jednim čovekom koji je drhtao i koji se smejao dok je plijuvao na široki pličnik ispred crkve, koji je zbog nečeg poskakivao, doživao nekog Jakova koga uokolo nijde nije bilo, a onda je odjednom počeo da trči, držao se za pantalone, a kada je našao sveštenu prekrstio se, poljubio mu ruku i gotovo poguren ušao u crkvu. Pre toga čekali su više od dva sata. Za njima je sat kasnije ušao i jedan čovečnjak iskrivenog vrata koji mu je potpuno srastao sa levim ramenom, a posle nekoliko sati izaslala je samo udovica i na samim vratima crkve otvorila svoju tašnu i iz nje izvadila belu maramicu i pošto je prešla tri stepenika ponovo je vratila u tašnu i čitav ovaj prostor prešla ne obazirući se nigde sve dok joj nije prisao Jafet, bojažljivo i vrlo učitivo, da je čak skinuo svoj masni kačket i pre nego je progovorio jednu reč, tačno dva minuta, prevrtao ga i okretao

mirko kovač

10-74545415

JAFET, JOSIF I

u rukama. Udovica se držala kao da ga i ne primećuje, zatim je skrenula prema groblju i zadržala se ispred jednog groba, naprezala se da pročita, približavala se tako da je gotovo nosom upirala pravo u godinu rođenja pokojnika. Tada je Jafet izagnih ledja rekao:

— Poznavao sam ga.

Udovica se okrenula i zamolila ga da joj pročita što tu piše, a Jafet joj rekao da ne zna čitati ali da zna što piše. Dodao je da je on iskopač, taj grob i da je tada bila najveća žena i da je za iskapanje dobro srebrni novac. Žena se jedino da je pokojniku bilo ime Jakonije. Mnogi su mislili da je sveštenu ili nadzorniku ove paronije i da je umro od španjolske febre u vremenu dok je držao časove iz čitanja i obučavao decu imunčnjih roditelja i da je stanovao u onoj kući na izlazu Varoši i da se posle njegova smrtila kuća zatvorila tako da je sada prekriva prasina.

— Kakva prasina, rekla je udovica, i izvadila ma ramicu na isti način kao kad je izaslala iz crkve.

— Prasina, odgovorio je Jafet, čitava je kuća zatprana.

ali neki su pričali da je živeo sa sestrom ovdašnjeg sveštenu Jeftimije. Znam da je dolazila kod njega sa nekim blokom i crtežima i da je sedanjog jutra razbojela i u velikoj vatri u buncanju pominala njegovo ime i rekla kako treba da joj nacrti vuku pre nego umre. Međutim, nikad nije umrla, pa ni danas. Ako se sećate one samorance što je prešla da živi na selu, to je Jeftimijeva sestra. Sada živi sama i od jutra do mrača zabilježava se kartama. Na zidu je sigurno uveličana Jakonijeva fotografija. Ona i danas ne priznaje da je to Jakonije, već očvorenio kaže da je to njen verenik i da treba da dodje kroz koji dan. Cita jednu te istu knjigu evo dvadeset godina od kada je kažu verenika. Ona propovedala je veliki samo onaj čovek koji čitavog života čita jednu knjigu i podvlači i prepisuje mudrost na svoj papir. I ko savladava kaže ona samo jednu knjigui taj je dočekavač svoj dan. A najlepši dan od svih dana, tako propoveda ona, jeste dan kada se vratiti voljeni čovek i ko može uvek zaplakati, kaže ona, biće srećan i dočekata svoj dan od najlepši od svih dana. Samoženiji kojoj se u kartama pokazuje fanat mača mora doći čovek izdaleka. Ako ga je čekala maramica i ako je bila spokojna vratiće se. Eda li je plakala i nosila crnu na njim neće joj doći više nego li i njegovu sliku progovori sa zida. Eda li se možila gospodin i preuvreljala svoju patnju neće joj ga poslati i uniformu njegova ostaće zauvek prazna. Neće je ispunjavati ruke njegova ni te lo njegova. U jednoj knjizi, kaže ona, kazana je sva mudrost. Čovek treba da izabere jednu knjigu, onu koja je najviše pisana za njega. Svaka se knjiga piše samo za jednog čoveka, ali ljudi greše i čitaju knjige koje nisu pisane za njih. Sama žena koja će ka svoga čoveka mora verovati u jednu mudrost, jer duga bi je pokolebala i bacila u crne misli. Eda li se život primi bez nade da će se vratiti onda je život sen smrti. Ako se jedan čovek čeka, propoveda ona, on ne može umreti dok usnama svojim ne dodirne tvoje čelo. Ako je već umro, onda to nije čekanje već nadanje da će jednom prozboriti njegova mrtva gubica kada na zemlji svud bude severni vjetar. Ona podvlači malom crvenom olovkom knjigu koju čita, ali na jednom papiru ispisala je rečenju koju treba izdvojiti i ponavljati kad zalazi sunce u polju i kad se stoka sprati; ovce, koze i goveda: „Gle, strah je božji mudrost i uklanjati se od zla jest razum.“

— To piše na njegovom grobu, reče udovica, i ponovo stavi svoju maramicu u tašnu kao kad je prešla tri stepenika od crkve.

— Ono je vaš brat, upita Jafet, što je ostao u crkvi.

— Treba da se ispovedi, reče udovica.

Hoce li da umre, upita Jafet. Udovica se zagleda u krst koji je stajao iznad okrugle fotografije i koji bi, da je bilo sunca, imao svetilju boju a ako bi se gledao izdaleka iz njega bi izbijali zraci koji bi se odmah iznad njega gubili

„Onde počiva rab božji Jakonije veran geslu zborava mudrost na zemlji a tek sad je mudar“

neki stariji Hercegovci kažu, ako im je povrtnuti, da nije bio ni jedno ni drugo, već da je u godinama čitao dve debele knjige, tvrdih, crnih korica i da je imao strani naglasak, da je čak bio jedno vreme moler i da se kazivao kao Madjar, sve dok mu nisu odnekud iz sveta došle one dve knjige i da je bio sva dove onog dana do kada je koda njega došla Jeftimijeva sestra i pokazala mu neke zabranjene crteže. Stariji Hercegovci tako kažu da je prvih dana kad je došao isao po Varoši i prodavao slike sa raznim cvećima, vaznima i nekim čudnim figurama kada su od kamenja a koje su se mogle upotrebiti za dopisnice. Imao je, kažu stariji Hercegovci, tih, smiren i jednolitjan glas. „Sto više pisanje, gorovio je, što više lepih reči“. Tako je radio sve do dana kada je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica. Stariji Hercegovci kažu da je zauštavljen ljudi na ulici i čitao im a pre toga bi obavezno rekao: „Pazi, slušaj me, muči, da je gorovim. Cito da tako duge rečenice da su neki ljudi bezali od njega i zaoblazili ga. A to ne očvara da je došao isao po Varoši i prodavao slike sa raznim cvećima, vaznima i nekim čudnim figurama kada su od kamenja a koje su se mogle upotrebiti za dopisnice. Imao je, kažu stariji Hercegovci, tih, smiren i jednolitjan glas. „Sto više pisanje, gorovio je, što više lepih reči“. Tako je radio sve do dana kada je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica. Stariji Hercegovci kažu da je zauštavljen ljudi na ulici i čitao im a pre toga bi obavezno rekao: „Pazi, slušaj me, muči, da je gorovim. Cito da tako duge rečenice da su neki ljudi bezali od njega i zaoblazili ga. A to ne očvara da je došao isao po Varoši i prodavao slike sa raznim cvećima, vaznima i nekim čudnim figurama kada su od kamenja a koje su se mogle upotrebiti za dopisnice. Imao je, kažu stariji Hercegovci, tih, smiren i jednolitjan glas. „Sto više pisanje, gorovio je, što više lepih reči“. Tako je radio sve do dana kada je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica i da je imao strani naglasak, da je čak bio jedno vreme moler i da se kazivao kao Madjar, sve dok mu nisu odnekud iz sveta došle one dve knjige i da je bio sva dove onog dana do kada je koda njega došla Jeftimijeva sestra i pokazala mu neke zabranjene crteže. Stariji Hercegovci tako kažu da je prvih dana kad je došao isao po Varoši i prodavao slike sa raznim cvećima, vaznima i nekim čudnim figurama kada su od kamenja a koje su se mogle upotrebiti za dopisnice. Imao je, kažu stariji Hercegovci, tih, smiren i jednolitjan glas. „Sto više pisanje, gorovio je, što više lepih reči“. Tako je radio sve do dana kada je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica. Stariji Hercegovci kažu da je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica i da je imao strani naglasak, da je čak bio jedno vreme moler i da se kazivao kao Madjar, sve dok mu nisu odnekud iz sveta došle one dve knjige i da je bio sva dove onog dana do kada je koda njega došla Jeftimijeva sestra i pokazala mu neke zabranjene crteže. Stariji Hercegovci tako kažu da je prvih dana kad je došao isao po Varoši i prodavao slike sa raznim cvećima, vaznima i nekim čudnim figurama kada su od kamenja a koje su se mogle upotrebiti za dopisnice. Imao je, kažu stariji Hercegovci, tih, smiren i jednolitjan glas. „Sto više pisanje, gorovio je, što više lepih reči“. Tako je radio sve do dana kada je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica. Stariji Hercegovci kažu da je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica i da je imao strani naglasak, da je čak bio jedno vreme moler i da se kazivao kao Madjar, sve dok mu nisu odnekud iz sveta došle one dve knjige i da je bio sva dove onog dana do kada je koda njega došla Jeftimijeva sestra i pokazala mu neke zabranjene crteže. Stariji Hercegovci tako kažu da je prvih dana kad je došao isao po Varoši i prodavao slike sa raznim cvećima, vaznima i nekim čudnim figurama kada su od kamenja a koje su se mogle upotrebiti za dopisnice. Imao je, kažu stariji Hercegovci, tih, smiren i jednolitjan glas. „Sto više pisanje, gorovio je, što više lepih reči“. Tako je radio sve do dana kada je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica. Stariji Hercegovci kažu da je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica i da je imao strani naglasak, da je čak bio jedno vreme moler i da se kazivao kao Madjar, sve dok mu nisu odnekud iz sveta došle one dve knjige i da je bio sva dove onog dana do kada je koda njega došla Jeftimijeva sestra i pokazala mu neke zabranjene crteže. Stariji Hercegovci tako kažu da je prvih dana kad je došao isao po Varoši i prodavao slike sa raznim cvećima, vaznima i nekim čudnim figurama kada su od kamenja a koje su se mogle upotrebiti za dopisnice. Imao je, kažu stariji Hercegovci, tih, smiren i jednolitjan glas. „Sto više pisanje, gorovio je, što više lepih reči“. Tako je radio sve do dana kada je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica. Stariji Hercegovci kažu da je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica i da je imao strani naglasak, da je čak bio jedno vreme moler i da se kazivao kao Madjar, sve dok mu nisu odnekud iz sveta došle one dve knjige i da je bio sva dove onog dana do kada je koda njega došla Jeftimijeva sestra i pokazala mu neke zabranjene crteže. Stariji Hercegovci tako kažu da je prvih dana kad je došao isao po Varoši i prodavao slike sa raznim cvećima, vaznima i nekim čudnim figurama kada su od kamenja a koje su se mogle upotrebiti za dopisnice. Imao je, kažu stariji Hercegovci, tih, smiren i jednolitjan glas. „Sto više pisanje, gorovio je, što više lepih reči“. Tako je radio sve do dana kada je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica. Stariji Hercegovci kažu da je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica i da je imao strani naglasak, da je čak bio jedno vreme moler i da se kazivao kao Madjar, sve dok mu nisu odnekud iz sveta došle one dve knjige i da je bio sva dove onog dana do kada je koda njega došla Jeftimijeva sestra i pokazala mu neke zabranjene crteže. Stariji Hercegovci tako kažu da je prvih dana kad je došao isao po Varoši i prodavao slike sa raznim cvećima, vaznima i nekim čudnim figurama kada su od kamenja a koje su se mogle upotrebiti za dopisnice. Imao je, kažu stariji Hercegovci, tih, smiren i jednolitjan glas. „Sto više pisanje, gorovio je, što više lepih reči“. Tako je radio sve do dana kada je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica. Stariji Hercegovci kažu da je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica i da je imao strani naglasak, da je čak bio jedno vreme moler i da se kazivao kao Madjar, sve dok mu nisu odnekud iz sveta došle one dve knjige i da je bio sva dove onog dana do kada je koda njega došla Jeftimijeva sestra i pokazala mu neke zabranjene crteže. Stariji Hercegovci tako kažu da je prvih dana kad je došao isao po Varoši i prodavao slike sa raznim cvećima, vaznima i nekim čudnim figurama kada su od kamenja a koje su se mogle upotrebiti za dopisnice. Imao je, kažu stariji Hercegovci, tih, smiren i jednolitjan glas. „Sto više pisanje, gorovio je, što više lepih reči“. Tako je radio sve do dana kada je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica. Stariji Hercegovci kažu da je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica i da je imao strani naglasak, da je čak bio jedno vreme moler i da se kazivao kao Madjar, sve dok mu nisu odnekud iz sveta došle one dve knjige i da je bio sva dove onog dana do kada je koda njega došla Jeftimijeva sestra i pokazala mu neke zabranjene crteže. Stariji Hercegovci tako kažu da je prvih dana kad je došao isao po Varoši i prodavao slike sa raznim cvećima, vaznima i nekim čudnim figurama kada su od kamenja a koje su se mogle upotrebiti za dopisnice. Imao je, kažu stariji Hercegovci, tih, smiren i jednolitjan glas. „Sto više pisanje, gorovio je, što više lepih reči“. Tako je radio sve do dana kada je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica. Stariji Hercegovci kažu da je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica i da je imao strani naglasak, da je čak bio jedno vreme moler i da se kazivao kao Madjar, sve dok mu nisu odnekud iz sveta došle one dve knjige i da je bio sva dove onog dana do kada je koda njega došla Jeftimijeva sestra i pokazala mu neke zabranjene crteže. Stariji Hercegovci tako kažu da je prvih dana kad je došao isao po Varoši i prodavao slike sa raznim cvećima, vaznima i nekim čudnim figurama kada su od kamenja a koje su se mogle upotrebiti za dopisnice. Imao je, kažu stariji Hercegovci, tih, smiren i jednolitjan glas. „Sto više pisanje, gorovio je, što više lepih reči“. Tako je radio sve do dana kada je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica. Stariji Hercegovci kažu da je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica i da je imao strani naglasak, da je čak bio jedno vreme moler i da se kazivao kao Madjar, sve dok mu nisu odnekud iz sveta došle one dve knjige i da je bio sva dove onog dana do kada je koda njega došla Jeftimijeva sestra i pokazala mu neke zabranjene crteže. Stariji Hercegovci tako kažu da je prvih dana kad je došao isao po Varoši i prodavao slike sa raznim cvećima, vaznima i nekim čudnim figurama kada su od kamenja a koje su se mogle upotrebiti za dopisnice. Imao je, kažu stariji Hercegovci, tih, smiren i jednolitjan glas. „Sto više pisanje, gorovio je, što više lepih reči“. Tako je radio sve do dana kada je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica. Stariji Hercegovci kažu da je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica i da je imao strani naglasak, da je čak bio jedno vreme moler i da se kazivao kao Madjar, sve dok mu nisu odnekud iz sveta došle one dve knjige i da je bio sva dove onog dana do kada je koda njega došla Jeftimijeva sestra i pokazala mu neke zabranjene crteže. Stariji Hercegovci tako kažu da je prvih dana kad je došao isao po Varoši i prodavao slike sa raznim cvećima, vaznima i nekim čudnim figurama kada su od kamenja a koje su se mogle upotrebiti za dopisnice. Imao je, kažu stariji Hercegovci, tih, smiren i jednolitjan glas. „Sto više pisanje, gorovio je, što više lepih reči“. Tako je radio sve do dana kada je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica. Stariji Hercegovci kažu da je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica i da je imao strani naglasak, da je čak bio jedno vreme moler i da se kazivao kao Madjar, sve dok mu nisu odnekud iz sveta došle one dve knjige i da je bio sva dove onog dana do kada je koda njega došla Jeftimijeva sestra i pokazala mu neke zabranjene crteže. Stariji Hercegovci tako kažu da je prvih dana kad je došao isao po Varoši i prodavao slike sa raznim cvećima, vaznima i nekim čudnim figurama kada su od kamenja a koje su se mogle upotrebiti za dopisnice. Imao je, kažu stariji Hercegovci, tih, smiren i jednolitjan glas. „Sto više pisanje, gorovio je, što više lepih reči“. Tako je radio sve do dana kada je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica. Stariji Hercegovci kažu da je suočio zvona na crkvi koja su zvonila predveče noći trojstva dne. Nekoliko dana kasnije više ga nije bio po Varoši, otrplikice sedam dana, a onda se potpuno izmenjeno pojavio sa dve debele knjige, tvrdih, crnih korica i da je imao strani naglasak, da je čak bio jedno vreme moler i da se kazivao kao Madjar, sve dok mu nisu odnekud iz sveta došle one dve knjige i da je bio sva dove onog dana do kada je koda njega došla Jeftimijeva sestra i pokazala mu neke zabranjene crteže. Stariji Hercegovci tako kažu da je prvih dana kad je došao isao po Varoši i prodavao slike sa raznim cvećima, vaznima i nekim čudnim figurama kada su od kamenja a koje su se mogle up

stariji Hercegovci, da tako lepo, posle tog dogadjaja umiranja, sastavljaju rečenice i da vam vernije od jednog proroka priča o smrti i hvali život. I kasnije je svaku svoju besedu počinjao sa rečima: „Pazi, slušaj me, muči, da ja govorim.“ Onda mu je svećenik Jeftimije dao novac samo da ode iz Varoši. I doista on je otisao i dirao svoje propovedi po Hercegovini, ali izgleda nije našao na razumevanje ili nije otisao u pravo vreme, jer je baš tada Hercegovinu napala bolest, izgleda sponjolica, i umirali su kao za vreme najvećih susa tako da je njegova propoved o životu, koji je najmudriji između svih mudrosti, sasvim propala. Ili ga nisu imali kad slušati ili su više verovali u smrt; i on se ponovo vratio u Varoš, zatvoriо se u onu malu kućicu na izlazu Varoši, u onu istu sobu u kojoj je nekad umirao i koju danas prekriva pršina.

— Zar se zaista niko nije setio, reče udovica, da mrtvac zaudara.

Petnaest dana kasnije ponovo su mu došle, odnešene iz sveta dve debele knjige a onda ga je počela posećivati Jeftimijeva sestra i kroz Varoš se pronela priča da su udavili dečko tačno mesec dana pre njegove smrti koja je dosla iznenada. Neki kažu da je bio zarazen španjolicom još onda kada je držao svoje propovedi. Jedino što su našli kod njega to je ovaj natpis koji vi niste mogli pročitati i koji ne bili ni ja pročitoval da nisam znao. Međutim, bilo je još priča o njegovoj smrti ali su se zaboravile pričama o Jeftimijevoj sestrini koja je, sa još sedam osam ljudi u sprovođu, gotovo sve vreme govorila da će uskoro doći njen verenik iz Rusije i baš u sprovođu čitala pismo koje je moralu nekoliko puta prekidati zbog vetra i pršine.

— Zar se niko nije setio, reče udovica, da mu zapalili srušte.

„Ja uskoro dolazim, došao bih i pre da su radili brodovi. Radio sam na imanju jednog velikog ruskog bogataša više od mesec dana i radijalo konja samo da bih došao i što pre se bacio u tvoj zagrijal, osetio tvoju ruku na meni, jedva čekam da se ponovo sastanemo, da provedemo noć u ljubavi. Kako će biti

je dobio i telegram da mu je žena drugom stanju a kasnije novi telegram da nije, da joj se to učinilo. Josif je jedini nešto pisao i uvek gledao u mene. Onda su svi merači, valjda su bili pri kraju radova, počeli da se opijaju i zavadaju s Varošanicima. Pretili su da će nam sve naše žene malo naučiti i počeli da pronesti priče kako su to najprijejavile žene. „Malo vise kupanje a onda više i ljubav“. Neke su se zaista izmenile. Jedne noći svirali su trubama i uzvikivali vrlo čudne stvari i pretigli prstima da su se mnogi gradani sklanjali od njih. Bili su često naredili da se pomoćnici streljaju ili da im se potpuno odzumnu plate. Zatim su nam odbili sto nekih dodataka i pokusali da radnike uvrku u neku organizaciju. Vikali su da će merači doći na vlast. Onda su svi otisli izuzev Josifa. Žena mu je došla nekoliko dana pre smrti, opakala ga, navukala na se crnину i lažu.

Varošani su verovali da ju je Jafet ispratio kada je otpotovljava, ali izgleda da je samo preneo kofere da stanicu i dobio novčić u metalu, što su kasnije Varošani preokrenuli i ispricali kako ga je kupila za novac i kako je u pitanju neka tajna. Zatim se pričalo da se Jafetu povratila muškost jer je odlazio u manastir i sastajao se sa časnom sestrom. Niko međutim, nije ni slutio da je on tražio ispred i da je išao kod nje da se oslobodi straha kada bude pred sveštenikom. No svakodnevnim odlaskom on se već bio navikao na nju i nije više mogao ni dana bez nje. Ona ga je medutim mučila, naterivala da kleči pre nekoliko sati i da bezbrojne molitve ponavlja za njom. On se pravio kada da ne može da pamti samo da bi dolazio. Bio se toliko oslobodio sa njom da mu se već činilo i da nije grešan pa je ukrao jednu ikonu i zlatni krst koji su svaki put celivao. Ona je to znala ali nije htela da mu govoriti jer tako propoveda njena vera. Jafet je jednog dana prestao dolaziti. Otisao je svešteniku i rekao da mu se nudila i da će medu vernicima zavladati haos. Sveštenik je časnu sestruru nerao na ispred ali ona nije umela ili nije htela reći progovoriti. Iznenada se počelo pričati da se Jafet pojavit će go na ulicama i preti Varošanicima da će im on pokazati „ko nije muško“. Onda se razboleo i počeo da otiče od te bolesti koju niko nije mogao utvrditi. Počeo je da zaudara iz usta i da mu se uši punе nekom žutom, lepljivom smolom koja se otezala i slivala niz vrat. Tražio je da ga blagoslovio Jakonije i već je bilo očigledno da je pobrak u glavi, pošto je Jakonije odavno mrtav. Izvadio je ispod glave Josifove priče i počeo da čita.

„Elidice moja ja sam zaljubljen u tebe i ne odlazim iz ovaj Varoš nikad. Želim da se još vidimo i da budeš kazala meni zašta vreće srce neće kad ja hoću da ti nudim sve. Ja ne umem da ti pišem ali ja želim da se u nedelju vidimo kako bih išli zajedno u crkvu i poređ toga što ideš s bratom, samo da te vidim. Ja znam da svake nedelje odlaziš od kamo sam ovde. Tvoja crnina mi zadaje veliki bol jer sam te još više zadržao. Mogli bi posle crkve otiti i biti zajedno do četiri a onda bi išli u sprovođu potpukovniku Pejoviću i uveče bi gledali u kartama, jer razumi me, ja te zaista volim a ti i sama znaš da ja uvek kažem ono što je istina. Dao sam onaj veliki prsten da se ureže tvoje ime i želeo bih da idemo u šetnju pogotovo što je tebi potrebno šetanje kroz prirodu. Sa čežnjom gledam onu staru gospodu koja za svaku veću ima drugi čovek. Dolazio sam do tvog vrata, do prozora, i dugo osluškivao. Zatim sam čuo da se u ovaj Varoš priprema pretres tvoga stana. Jedan te čovek još čekao ili je možda zagledao mene. Ali moj život bez tebe ne vredi ni jedan jedini novac. Mislio sam da te vodim iz ovaj prokleti krš i ovaj Varoš jer šta će jedna tako lepa osoba čitav svoj život medu ovi krši, medu ovokli turci, zašta da jedno takvo biće bude u ovaj smrad i bude patiti doveka i zašta na kraju biti same poređ tako divan svet koji se nudi. Zar se ne budeš draga Elidice plašila neko zlo u ovaj kamen, tu može čovek umreći, može te ubiti jer ovo je čudan narod i kraj. Zašta gledati svako veće ovu staricu da odlazi u šetnju i zašta čekati da se pojavi neki merač, Železnica ili putnik. Tu niko ne bi živeo ko može da ode, medu ti fesovi, taj smrdljivi sitni ljudi što hoće da te ubiti ako nećeš s njim. Zašta provoditi noći iza prozora i gledati kako dolaze i mole te oni koji znaju samo najbezobraznije činjenice. To je Elidice gadno za ljudi kao što znam čitav svet u prstima. Zar može tvoje biće da do kraja svoj život ostane bez prava ljubav šta je imam za tebe, jer sigurno je da će te ove žene u dimlju ili ovi ljudi jednog dana pokrasti. Ti imas skupke stvari i komu to ostaviti. Zlato koje nosiš ne siša kad svuda oko tebe jest kamen i kad sunce jače sija. Čekali su

te u podrumu i kažu da je u tvojim sobama već počelo da smrdi. Dogovorili su se da ti udare porez i da zabrane tvoje odlaganje u crkvi svake nedelje. Hoće da te napastuje lično predsednik, hoće poreske vlasti da ti sve zaplene. Kako se ne plasise svega što te ovdje može stići. Pa uveće kada se vraćaš iz crkve mogu da te sačekaju ovoliki besposičari siluju i pokupe poklone, prstenje i lance na tvom grlu. A svet je veliki, prostaran, možemo se sakriti od sve vlasti, od sve vojske, od rat koji nas čeka, jer svet je za tebe a ne ovde, ova pustinja. Pozorište te čeka, muzika, jedna reč kako bi se kazalo sreća. A šta čovek drugi i treba da bude našo kroz život no sreća koja je stavljanja u čovekovi život. Vladari traže sreću i bog da daje onom čoveku koji sam hoće da uzme to što mu daje. Nije to ovdje medu ovaj šarenim svet što budu ubili za jedan komad zemlje što smo je merili ovde dugo godina. Mi smo i došli da nešto ovde ostavimo ali ja sam ostavio svoje sreće a ti Elidice zašta ovde vezati svoj život. Da se život veže za kamenu to i ne bi onda zvali kao život vec sve bi bio kamen. Da nije ljubav čovek sa žene onda sve bi bio kamen koji se ne pomeri i na može voleti. Voli se tako što se ljubi voljenja žene a ne tako što hoće od tebe ovaj šarenim ljudi sa neke čudne košulje i čudne reči i prijavi zubi i smrad. Ne mogu da se setim da ostanem ovde sa ovil krvionog, kržljavi svet i tu budeš stara, kada će te svi ostaviti i prezreti kao staru jer neće moći biti tako lepa a u svetu se ne stari kao ovde ni nijedno drugo kao ovde. Sta hoćeš dočekati ovde i da li ćešak nekog da naide i odvede te. Ako sam ja taj zastava me odbijaš i moja ljubav ne voliš kaj da tebe. Ova najčudnija Hercegovina, ova molitva i pevanje, mene je to samo jedno plakanje zato što život je tako lep i bogat, a ovde sa ove bule, sa ovaj ljublju bez radost jer taj život je daleko od njih, užima ga kamen, draga Elidice, kamen je ovde više nego srce, a ljubav to i nije ništa jer ljudi se boje voleti ovde zato jer život postoji i to znaju a njima ne dolazi. Ne mogu da se setim ti da ovde češka starost, da ćeće mučiti u starost, naterivali te na sve a može se mnogo promeniti do tada. Ovdje je tuga za mene imati grob a ne ovde živeti i verovati da život je nešto i biti srećan zloga togog. Podi sa mnom videćeš koliko ćeš biti lepše, šta ima na ovom svetu veća radost no biti do svog kraja živ i voleti jedno stvorenje koje za tebe biva život. Ne mogu se setiti da ovde umreli čovek kad nije to promena. Zvona, pa onaj malo hodža gore, pa se pruge, kako su se rodili voli i da urade život ostane. Život treba prestiži a ti moja Elidice ako budeš ostala ovde staće biti od tebe. Zatim ćeš imati od ovaj svet što svrakač kod tebe bolest i nećeš lečiti no ćeš umreći a smrt ne treba da dode nikojem čoveku jer nije pravo, čovek treba da ide na nju ako pretečne život. Kada budeš bolesna u ovaj Varoš će ti se raspadati lice i niko neće dolaziti k tebi, bacice te u podrum. Ja sam te tražio i video sam na prozoru jednog čoveka, smejao mi se i pravio prema meni ružne i sramotne pokreće rukama. A takvih je puna ovaj Varoš, razjarenih noseva, iščeznih usiju i gušavih. No sve ovo pisanje je suvišno jer me ti ne voliš možda zato što sam iz dalekog svet i ne veruješ da jedan čovek iz daleka može da se zaljubi u ženu jedne male, prijevaru Varoši, ali ja te volim i to cu dokazati, na poklonu koju stavljam za tebe to ti ne mogu kazati niti ičim...“

„... ako ti misliš celi život samo ljubiti moje lice, moj trbuš, moje noge, vi grofe idite dođavala u vašu zemlju, u vašu Austriju i onda nadite neku bolju udovicu i onda je tako ljubite koliko hoćeš, ja moram naći naša Varoš čoveka koji će me zadovoljiti, priznajem da neće biti tako gospodin ni tako omene pokretni imati ni tako lepo ime Josif no Tvrtilj ili Himitija, ali ja grofe ne volim da me ljubiti po trbušu... a kada promenite vaš način voljenje budem došla da vama gde bude, makar kraj sveta, kraj države, zato grofe budete pozvali vaša žena i ona bude došla iz svet i vi je budete ljubili po trbušu, da se razumemo ja to ne umem, a ja čekam muškarca i onda put u svet, žena neće brez muža nigde biti srećna a biće srećna s mužem i u ovaj Varoš ako je muž sa njom u krevetu svaku večer, pa makar samo i da je dotakne na muški način a ne kao što ti činiš grofe da je meni prosto sažaljenje na tebi zašto se mučiš, šta sve činiš, dok si premjerao u stranama ja sam već čula za tebe, rekli sam jedan lepi, plavi Josif i ja sam te volješ, jer moja ljubav počinje prvo dok sam ja sama sa sobom, ja volim čoveka koga nisam videla, samo čula imem, zato moja ljubav izmiče, nestaje i ništa ne ostaje u mom srcu no prazno mesto, ti si došao, ali nisiš mogla više da trpmi kako me ljubakš celu noć, kako mi golicaš tabane i nešto radiš uvek s kraja, kako me u stvari uspavljuješ, a žena moj grofe bude srećna samo ona koju budis, a s tvoje lizanje, s tvoji parfemi, s tvoja lepa odela, dodavala grofe, idi bestraga, ja imam muški čovek koji me zadovolji vrlo brzo jer em, eto ja mislim da je nemoguće da odem, jer eto, moj grofe, život je to...“

Jafetu su počela da otiču usta, naročito gornja usna, zatim je i sam jezik nastarao pa je jedino uspeo da kaže, pre nego mu je jezik sasvim odeblijao, da merač Josifa nije ubila sunčanica, već da je to on učinio, jer ga je sam Josif više od dva meseca nagovarao na to, ističući da je to najlepša smrt kod nekoga zamolio da te ubije i umreće srećno blizu osobom, grobija ili vode koju voliš. No Jafet to nije htio da učini dok mu Josif nije obećao da će pronesti vest da je Jafet silovan njegovu ženu i da je odmah ostala u drugom stanju. Josif je tako učinio i zatim mu povratio dnevnicu, dao pola njegove plate i umro od sunčanice taman u strani dvadeset metara od mesta gde je zamislio da je Jafet silovan njegovu ženu, šest dana posle vidova dne 1927. godine.

Jafetu je počela da otiču čitava glava dok su mu se drugi delovi tela smanjivali, noge i ruke su se tanjeli da ih je bilo lako prelomiti, a prsti su već sami otpadali. Oči mu se više nisu mogle primetiti kose mu je sasvim opala, a po glavi su izbjale rane iz kojih je zaudarao tako nepodnošljivo da se imao utisak da se Jafet zbog toga smeje i da na taj način uspeva da oteru sve posetioca. U stvari na toj glavi jedino se još zadržao osmeh na licu ili je to valjda moralno tako da izgleda zbog preterane deblijine. I lekar su digli ruke i izjavili da ima vrlo malo nade. Jafet se setio da je Josifu sam napravio venac i da je čitava pre podne ispisivao, i pored toga pogrešio, pa umesto da napiše: Josifu od Jafeta, napisao: Jafetu od Josifa i tako ga i priložio.

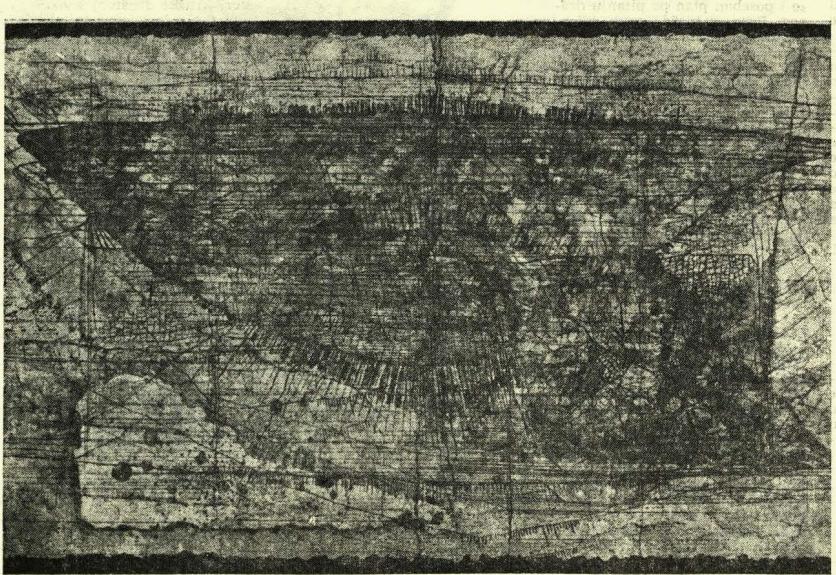
Iz rukopisa „Moja sestra Elida“

JAKONIJE

divno jer nema žene koja ume tako milovati kao ti.“

Oni koji su čuli to pismo nisu verovali da joj je to pisao verenik i u lice su joj rekli da je to ona sastavljala i da je neke rečenice doslovice prepisala iz knjige koju je čitala. Ona je zaplakala, a Varošani su proneli priču da je zaplakala za Jakonijem i da je bio najbolji dokaz da je živila s njim i tada je već sve došlo do Jeftimija čak i ona priča o davljivanju deteta koje su zajedno bacili u jamu. Jeftimije ju je nazvao na selo a Varošani godinu dana nisu hteli da slušaju njegove propovedi. Bilo je i takvih koji su odlazili na selo da im priča o vereniku a kasnije pritali da je kod nje lako dobiti i opisivali kako uvede u jednu mračnu sobu gde samo poređ jedne slike gorice sreća i tu dobije želju i onaj ko nikada nije znao što je žena.

— Ako sada su merači, reče Jafet, planirali da se sruši njena kuća jer tuda će naći put. Ti su merači čudni, niste vi gledali koje instrumente nose sa sobom. Govore na stranim jezicima ali i naški znaju. Izgleda da je jedan od njih dolazio kod nje, jer je posle pričao da ne bi češko rekao da ima tolike godine. Merač je prevario da ju je slike svojim aparatom a to je bio obični instrument koji ponekad i ja nosim. To su, kaže jedan od njih, jedan plavi Josif, najskupljii instrumenti na svetu i on je rekao da Hercegovinu nije lako premeriti i da joj se ne zna kraja ni početka. Svakog dana dobijali su naređenja iz glavnih direkcija. I ja sam jednom slušao kako izgleda glas preko telefona. Od kad radim s njima svašta sam video. Imaju sapune raznih mirisa. Jedan od njih voli da piće i da priča o svojim sposobnostima. Svaki dan dobije odnekud pismo. Jednom

FUKUI RYONOSURE (JAPAN) 1922.